

В І Д Г У К

офіційного опонента на дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук Жихаревої Лілії Володимирівни

“Психологічні особливості прихильності до матері у дітей дошкільного віку ”

за спеціальністю 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія

Обрана Жихаревою Лілією Вододимирівною тема дисертаційного дослідження є вельми актуальною для сучасної психологічної науки як в теоретичному, так і в практичному планах. Дисертація присвячена дослідженню психологічних особливостей свідомих та несвідомих детермінант дитячо-батьківської прихильності. Проблема дитячо-батьківської прихильності є мало опрацьованою у сучасній психологічній науці, хоча її актуальність не викликає сумніву, оскільки дана проблема є частиною системи цілісного психологічного знання про сутність людини та її розвиток.

Дисертація чітко структурована, вдало визначені об'єкт, предмет дослідження. Лілія Володимирівна вдало розв'язує достатньо складні та творчі задачі, які поставлені у дисертаційному дослідженні.

Дослідницький матеріал без сумніву є цікавим і повною мірою розкриває завдання, що були сформульовані авторкою у вступі. Перша задача, яка полягала у проведенні теоретико-методологічного аналізу вітчизняних і зарубіжних підходів до науково-психологічного вивчення особливостей становлення дитячо-батьківської прихильності та розробці концептуальної моделі предмету дослідження, знайшла своє вирішення у створенні логічної та структурованої моделі формування прихильності дитини до матері, що має і наукову новизну і практичну значимість. Заслугою дисертантки є методологічне обґрунтування дослідження, систематизація та уточнення детермінуючих чинників та умов формування якості прихильності дитини до матері, критичний огляд сучасних теоретичних положень про роль батьків у психічному розвитку дитини.

Вирішення другої задачі дозволило емпірично довести, що формування у матері свідомих характеристик ставлення до власної дитини (високого рівня рефлексії відносин з дитиною, прийняття та кооперації з нею як домінант стилю материнського ставлення) і зниження впливу несвідомих механізмів її активності (психологічний захист, міжпоколінна (трансгенераційна) трансляція репрезентації материнського досвіду) сприяють становленню надійної прихильності дитини до матері.

Позитивним є й те, що у роботі застосовано широкий спектр математико-статистичної обробки даних. На цьому етапі дослідження було зібрано та опрацьовано велику кількість емпіричного матеріалу, який повною мірою представлено у другому розділі дисертації. Інноваційно та зрозуміло визначені чинники якісного змісту прихильності дитини до матері. Зокрема, емпірично виявлений зв'язок між особливостями функціонування психологічного захисту матері, рівнем її рефлексивного функціонування, між наявністю ознак міжпоколінної трансмісії у поведінці матері та типом прихильності дитини.

Вирішення четвертого та п'ятого завдань, що стосувалися розробки та апробації моделі психокорекційного впливу у діадних відносинах дитини з ненадійним типом прихильності до матері, побудована на основі полісуб'єктної моделі психокорекції їх відносин. Запропонована Лілією Володимирівною система психокорекційного впливу спрямована на оптимізацію батьківського ставлення, на усвідомлення батьками необхідності аналізу особливостей емоційної взаємодії з дитиною, на сприяння появи інтересу до оцінки власних виховних досягнень, на збагачення досвіду рефлексії батьківського впливу на особистий та емоційний розвиток дитини дошкільного віку.

Результати апробації свідчать що використана корекційна програма мала позитивний вплив на трансформацію ненадійних патернів прихильності дитини до матері в більш надійні. Варто відзначити, що експериментальні дані дають змогу зробити обґрунтовані і валідні висновки щодо

психологічних засад. Одержані авторкою результати мають науково-практичне значення: вони можуть бути використані для удосконалення навчальних програм з вікової психології, психології розвитку.

Визнаючи теоретичну і практичну значущість проведеного дослідження, необхідно звернути увагу на наступні зауваження:

1. На сторінці 41 дисертанткою приведено матрицю побудови робочої моделі прихильності, на сторінці 44 – матриця міжпоколінної перспективи дитячо-батьківської прихильності, а на сторінці 48 на малюнку 1.3 приведено процес формування внутрішньої робочої моделі прихильності. Не зовсім зрозуміло як співвідносяться ці моделі одна з одною, якщо таке співвідношення існує.

2. Потребує обґрунтування необхідність проведення факторного аналізу у другому розділі роботи.

3. На нашу думку недостатньо представлені у новизні і висновках результати дисертаційного дослідження, що стосуються психологічного клімату сім'ї, різному реагуванні на одні й ті ж подразники. У цілому потребує оформлення у окремий навчальний посібник психологічний супровід дитячо-батьківських стосунків.

Указані зауваження й побажання не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Л.В.Жихаревої, яке є завершеною науковою працею та має наукову новизну, теоретичне значення й практичну цінність. Автореферат і публікації авторки відповідають змістові дисертації. Отже, все вищезазначене дозволяє стверджувати, що дисертація Лілії Володимирівни Жихаревої “Психологічні особливості прихильності до матері у дітей дошкільного віку” задовольняє вимогам МОН України, які висуваються до кандидатських дисертацій, а її авторка заслуговує на

присвоєння наукового ступеня кандидата психологічних наук зі спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук,
доцент, завідувач кафедри психології
та психотерапії Українського
католицького університету,
голова Українського Інституту
дитячо-юнацької психотерапії та
психологічного консультування

14.04.2016

Г.Католик